

UNGA KLARA

Pedagogiskt material

Julian Vigil
Pedagog, Unga Klara
2018

Innehållsförteckning

En hälsning från regissören till pedagogerna	2
Om det pedagogiska materialet	3
Inför ert teaterbesök	4
Efter er teaterupplevelse	5
Dramaövningar	6
Projektarbete- Känna sig blå	10
Skapande skola	14
Om Unga Klara	16

En hälsning från regissören till pedagogerna

När vi under processen med att sätta upp föreställningen Skamceremonin har träffat skolklasser i referensgruppsmöten så blev två saker tydliga för mig. Barn har stor kunskap om vad skam är och har ett stort behov av att prata om skammen. Jag känner mig, efter mötet med barnen, också tryggad i min idé att det är bra att prata om skam, och att prata om den i grupp. Då uppmärksammas vi på att alla någon gång känner skam. Ett tecken på viljan av att tala om skammen i grupp var att barnen, i våra möten, var väldigt snabba med att dela med sig av olika skamfyllda situationer som de varit med om och att det kändes angeläget för dem att få spegla sig i varandras upplevelser. Jag är övertygad om att det är viktigt att få känna sig sedd i sin skam, som ett sätt att hantera och bearbeta den tillsammans med andra.

Att jag valde just bluesen som en viktig beståndsdel till föreställningen var ett intuitivt beslut. Det var ett val, som har sitt ursprung i att jag kände att vi behöver tröst i skammen. För mig är bluesen en rituellt tröstande konstform och genom att vara kvar i den blåa känslan kan vi bearbeta skammen för att sedan kunna släppa den.

Gustav Deinoff
Stockholm 2018

Skulle din klass vilja vara referensgrupp i framtida produktioner?
Kontakta Unga Klara!

Om det pedagogiska materialet

Detta material riktar sig till pedagoger som har sett föreställningen *Skamceremonin* med sin grupp och som vill arbeta pedagogiskt kring delar av pjäsens olika teman och med skapandet av egna låttexter och blueslåtar tillsammans med sina elever. Materialet är uppdelat i två delar där den första innehåller olika diskussionsfrågor och övningar. Den andra delen är tänkt som ett musikaliskt projektarbete, som ni kan välja att göra i samarbete med musikläraren på er skola.

Vi hoppas att detta material ska inspirera era elever till att reflektera kring vad skam är för dem och ge en ingång på hur de kan hantera den tillsammans.

Du som pedagog känner din grupp bäst och det är vår avsikt att du ska se detta material som ett verktyg där du kan välja de delar som fungerar bra för er. Detta pedagogiska material innehåller förslag på för- och efterarbete, kopplat till er teaterupplevelse, som ni kan arbeta utifrån.

Vi skulle bli väldigt glada om ni ville ge oss feedback på hur ni upplevt detta material, så att vi kan förbättra och vidareutveckla våra framtida pedagogiska material så att det passar era behov. Både ris och ros är välkommet! Skriv till: julian@ungaklara.se

Inför ert teaterbesök

Eleverna måste inte förberedas på något särskilt sätt kring uppsättningens tema. De kan möta och uppleva föreställningen utan någon förhandsinformation om själva handlingen men det kan vara bra att ni tillsammans läser avsnittet Om pjäsen i detta material, då det kan väcka nyfikenhet om pjäsens tema. Om ni vill kan ni exempelvis samtala om frågor som:

- Varför tror ni att pjäsen heter *Skamceremonin*?
- Vad är skam?
- Vad är en ceremoni?
- Vad tror ni att föreställningen kommer handla om?
- Vad är en skådespelare?
- Vad gör en regissör?
- Vad gör en dramaturg?
- Vad gör en kompositör?
- Vad gör en ljusdesigner?

Då vi alla har olika erfarenheter av teater kan det vara bra att innan besöket på Unga Klara prata om vad teater är. Kanske har barnen minnen från tidigare teaterbesök som de kan delge varandra eller kanske har de aldrig varit på teater tidigare.

Kanske har ni som grupp gått på teater tillsammans. Prata då om dessa upplevelser och hur ni tror besöket på Unga Klara kommer att bli. På så sätt har barnen en gemensam förståelse för sina egna förhoppningar liksom kamraternas. Du som pedagog får också en inblick i hur barnen tänker kring det kommande teaterbesöket.

- Vad har ni för förväntningar på teaterbesöket?
- Hur tror ni att det kommer kännas att vara på teatern?
- Hur tror ni att det kommer det se ut i salongen?
- Hur och var kommer ni få sitta?

Avsluta med att prata om hur ni ska ta er till teatern. För många barn är teaterupplevelsen inte enbart förknippad med det som händer i salongen. Vägen dit och väntan i foajén kan ha lika stor betydelse som själva föreställningen.

Efter er teaterupplevelse

Innan ni börjar arbeta med de olika delarna i detta material kan det vara bra att göra en minnesrunda och eftersamtal där eleverna får beskriva och dela sina olika tolkningar av teaterupplevelsen.

1. Dela upp eleverna i mindre grupper eller två och två.
2. Låt dem samtala om frågor som exempelvis:
 - Vad minns du från föreställningen?
 - Varför heter föreställningen *Skamceremonin*, tror du?
 - Hur såg scenrummet ut?
 - Hur var musiken?
 - På vilka olika sätt visade karaktärerna i pjäsen att de skämdes?
 - Var det alltid lika tydligt att de skämdes?
 - Vad hände när karaktärerna skämdes i pjäsen? Fick de hjälp av de andra?
 - Vilka musikinstrument användes?
 - Hur var ljuset?
 - Vad handlar föreställningen om för dig?
 - Tänkte du/kände du något speciellt när du såg pjäsen?
 - Vilka frågor/funderingar väcktes?
 - Fanns det något du blev berörd av eller något som du tänkte på sedan?
 - När skäms du?
 - Hur många ord för skam kan du?
 - Kan du ordet skam på andra språk än svenska?

Uppgift!

Ge barnen i uppgift att rita och/eller skriva om det de minns och tolkat från föreställningen. Om ni vill, skicka gärna in bilderna eller foto av bilderna till Unga Klara! Vi skulle bli så glada av att få ta del av detta!

Dramaövningar

Dramaövningarna nedan syftar till att få igång ett samtal i gruppen kring hur de känner i olika skamfyllda situationer och hur de kan hantera dem på olika sätt.

Heta stolen

Deltagarna sitter i ring. Personen som leder övningen kommer med några inledande påståenden, t.ex.:

- "Pannkakor är godare än köttbullar",
- "Sommarlov är bättre än vinterlov"

De deltagare som håller med om det påståendet reser sig och byter plats med en annan deltagare som också rest sig. De som inte håller med sitter kvar, och likaså de som inte kan bestämma sig.

När barnen fått några inledande påståenden ni låta dessa handla om konkreta händelser/känslor som är relaterade till skam, t.ex.:

- "Jag har någon gång skämts för något jag gjort"
- "Jag skäms när mina föräldrar gör pinsamma saker"
- "Jag har någon gång gjort nåt jag skäms för"
- "Någon jag känner har gjort något jag skäms för"
- "Det känns jättebra att skämmas"
- "Det känns hemskt att skämmas"

Gestaltningsövning

Gör så här:

1. Förbered tre lådor och märk lådorna med "Personer" på en låda, "Plats" på nästa låda och "Situation" på den sista lådan.
2. Skriv ut och dela ut varsin kopia av nästa sida i detta material (sid.7), till dina elever.
3. Be barnen skriftligen svara på frågorna. De kan svara antingen med en självupplevd situation eller som hänt någon annan. Uppmana eleverna att inte skriva namnet/namnen på de personer som var med i situationen. Istället kan de exempelvis skriva: "Min kompis och jag..." "Min pappa och jag..." "En kompis och hans kompis..." osv.
4. När alla skrivit sina svar. Samla ihop pappren och klipp varje sida till tre remsor.
5. Vik ihop remsorna och lägg respektive remsa i lådan med samma rubrik, så att barnens svar om "Personer" i lådan märkt "Personer", "Plats" i lådan märkt "Plats" och slutligen "Situation" i lådan märkt "Situation".
6. Dela nu in barnen i mindre grupper eller två och två.
7. Ge nu grupperna en remsa ur varje låda så att varje grupp har en ur "Personer", en ur "Plats" och en ur "Situation"-lådan. Ge dem nu i uppgift att i sin grupp under en stund, exempelvis 10–15 minuter, prova att på olika sätt gestalta, alltså spela upp en scen, utifrån det som står på deras tre remsor. För detta moment kan det vara bra att barnen får vara på en avskild plats för att kunna arbeta utan att de andra ser.
8. Samla ihop grupperna och låt dem i turordning visa upp sina gestaltningar för varandra.
9. Efter att de fått visa sina gestaltningar, låt dem nu gemensamt få reflektera kring det de spelat upp och det de sett.

Person

Vem eller vilka var med i den skamfyllda situationen?

Svar:

Klipp här-----

Plats

Var hände detta?

Svar:

Klipp här-----

Situation

Vad var det som hände?

Svar:

Klipp här-----

Avskamning

I föreställningen hamnar de olika karaktärerna i olika skamfyllda situationer. Ibland kom då de övriga skådespelarna fram och hjälpte den som för tillfället kände skam ur sin svåra situation på olika sätt. Hur skulle det kännas för dig att bli avskammad?

Diskussionsfrågor:

1. Dela upp eleverna i mindre grupper eller två och två och låt dem samtala om frågorna nedan. Lägg gärna till andra frågor som ni kommer på.
 - Vilka sätt använde sig karaktärerna för att hjälpa varandra ur skammen?
 - Vilka andra sätt hade de kunnat göra på?
 - Hur gör du för att hjälpa någon som du känner, när den skäms för något?
 - Går det att hjälpa den som skäms? Hur då?
 - Av vem och hur skulle du önska få hjälp när du skäms?
2. Samla ihop grupperna och låt de redovisa muntligen för varandra om det de pratat om.
3. Skriv ner gruppens olika förslag i en lista på hur de tänker att de kan hjälpa någon ur skam på ett bra sätt.

Övning

1. Ställ barnen i en stor ring. Låt en deltagare ställa sig i ringen.
2. Personen som står i ringen tänker på en pinsam sak som den har eller skulle ha skämts för, men säger inte vad det är. Den kan vara egenupplevd eller påhittad.
3. Personen som står i mitten får välja, utifrån listan ni gjorde nyss, hur den önskar att ni som grupp ska hjälpa att avskamma hen. Listan kan t.ex. vara uppskriven på tavlan i klassrummet.
4. När ni avskammat personen i mitten, fråga hen hur den upplevde att bli avskammad.
5. Byt person som får stå i mitten.

Projektarbete- Känna sig blå

Pjäsen handling binds bl.a. ihop av blueslåtar och vi har valt att i detta projektarbete fokusera på bluesmusiken; dess historia, musikexempel och förslag på hur eleverna kan skriva en text till en blueslåt.

Detta projektarbete är tänkt att fungera i ett samarbete med musikläraren på er skola och kanske vill ni passa på att med musikläraren lära er hur ni kan spela blues på några instrument?

Projektarbetet behöver delas upp på flera lektionstillfällen, exempelvis enligt nedan.

Lektion 1

För att alla elever skall få en gemensam referens till hur blues har låtit genom tiderna kan det vara bra att börja med att lyssna på några musikexempel. Nedan har ni några musikexempel från bluesens tidiga historia och fram till idag som kan fungera som en bra introduktion i blues-genren. Jämför gärna med elevernas egna förslag på musikexempel och diskutera likheter och skillnader.

Musiken ur pjäsen, skriven av Eric Bibb, hittar ni på digitala plattformar som t.ex. Spotify. Sök på *Skamceremonin* så hittar ni låtarna.

Några musikexempel i urval:

Blind Lemon jefferson- "Match Box Blues"

Mamie Smith- "Crazy Blues"

Muddy Waters- "Mannish Boy"

Bessie Smith- "Empty Bed Blues, Pt.1"

Howlin' Wolf- "Smokestack Lightnin'"

Billie Holliday- "Blue Moon"

B.B King- "Ridning with the king"

Aretha Franklin- "Chain of Fools"

Chuck Berry- "Johnny B. Goode"

Nina Simone- "Feeling Good"

Hound Dog Taylor- "Ain't Got Nobody"

Ella Fitzgerald- "Smooth Sailing"

Joe Bonamassa- "Blues Deluxe"

T-Bone Walker- "T-Bone Blues"

Diskussionsfrågor:

- Vilka instrument hörde du?
- Vad handlade låtarna om för dig?
- Vad tycker du var typiskt för den här sortens musik?
- På vilket sätt påminner musikexemplen om sådant du lyssnar på, tycker du?
- På vilket sätt skiljer sig musikexemplen från sådant som du lyssnar på?

Lektion 2

För att barnen skall få en gemensam kunskap om bluesens historia och kontext kan det vara bra att ge dem en inledande inblick och tillsammans reflektera över hur bluesen har influerat den musik som de själva eventuellt lyssnar på.

Blues

Blues är en musikstil som har sitt ursprung i Mississippi (USA) från de arbetssånger (eng. "work songs"), som sjöngs av de människor som tvingats till slaveri i USA på 1800-talet.

Syftet med sångerna var att finna kraft och tröst i den påtvingade situationen de befann sig i. Ibland användes ljudet av verktygen som de använde i fälten, t.ex. spadar eller hackor, för att ge markera pulsen eller utgöra ett rytmiskt komp till sången.

Blueslåtars text handlar ofta om problem eller olycka, framförda i en berättande stil.

Namnet "blues" kommer från uttrycket "in the blue moods", "feeling blue" och "blue notes", med betydelsen ledsen, sorgsen.

Modern amerikansk populärmusik har starkt påverkats av blues, och musikstilar som jazz, storbandsmusik, rhythm and blues, rock'n'roll och country, såväl som pop och hip-hop har starka influenser från blues, eller fått sin nuvarande form tack vare bluesen. Lyssna på exempelvis gitarrsolot i låten "*Nothing Else Matters*" av musikgruppen Metallica. Där kan ni höra hur gitarristen använder sig av den karaktäristisk pentatoniska skalan, även kallad blues-skalan, när han improviserar. Lyssna också på låten "*Billie Jean*" av Michel Jackson där både ackordföljden och melodin samt sättet att sjunga hämtat inspiration från bluesen. Även gitarrsolot i "*Billie Jean*" är intressant att lyssna på och jämföra med musikexemplen i detta material (sid. 10). Lyssna även på låten "*Wake Me Up*" av musikproducenten Avicii. Melodin i sången men även sångsättet hämtar starka influenser från bluesen. I låten hör vi också en

återkommande melodislinga, eller "riff" som det också heter, som också hämtat inspiration från bluesmusiken.

Diskussionsfrågor:

1. Dela in klassen i mindre grupper, t.ex. två och två och låt dem samtala kring frågor som exempelvis:
 - Varför tror du att människorna som förslavats började sjunga när de tvingades arbeta?
 - Varför tror du att blueslåtar ofta handlade om olycka och problem?
 - Hur tycker du att blues låter? Finns det något som du tycker kännetecknar musikstilen?
 - Vilka artister, som du lyssnar på, tror du har influerats av bluesmusiken?
 - Vad, från bluesen, tycker du att du känner igen i musiken hos de artister som du lyssnar på?
2. Samla ihop grupperna och samtala tillsammans om hur de olika grupperna har resonerat kring dessa frågor. Lyssna gärna på musikexempel, så barnen kan visa sina kamrater på vilket sätt de tycker att de artister de själva lyssnar på, påminner om blues.

Lektion 3

Skriv en låttext!

Gör såhär:

3. Samtala med hela gruppen vilka olika typer av skam de minns från pjäsen och skriv upp det de minns på tavlan. I pjäsen tar skådespelarna upp skyltar med olika typer av skam: "Föräldraskam", "Obegriplighets-sakm", "Förväxlings-skam" m.fl., och som fungerar som rubriker för scenerna i pjäsen. Vilka andra sorters skam kommer ni på? Skriv upp även dessa.
4. Låt barnen välja vilken sorts skam de vill skriva om i sin låt.
5. Låt barnen arbeta enskilt eller i mindre grupper om de vill skriva låttextern tillsammans.
6. Ge barnen instruktionen om att skriva sina verser i formen:

A-B-A-B-C.

Exempel:

A: Det känns så jobbigt när jag pruttar

B: Och alla tittar på mig

A: Det känns så jobbigt när jag pruttar

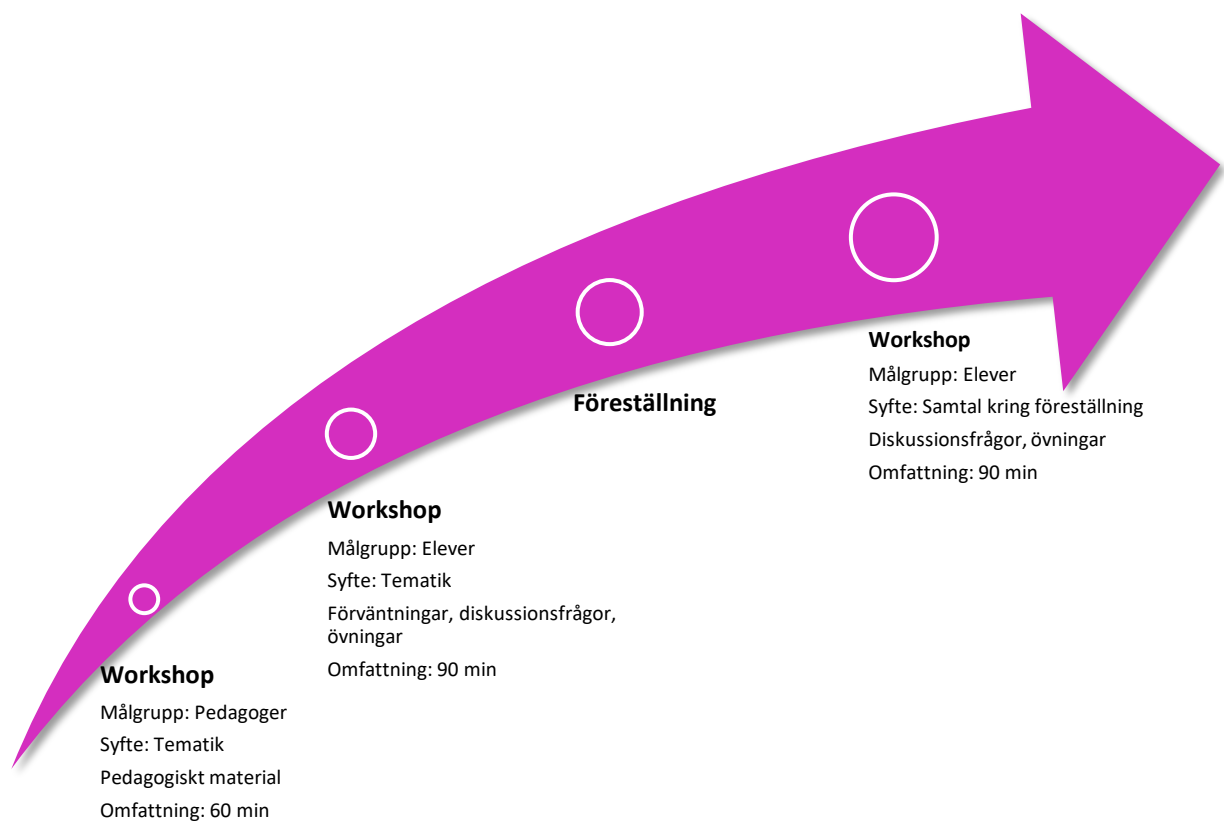
B: Och alla tittar på mig

C: Vill bara sjunka ner i jorden, så ingen ser mig nåt mer

7. När alla skrivit sin vers/verser låt de läsa upp dessa för varandra om de vill.
8. Kanske vill barnen slå ihop sina texter med någon annans text? Eller kanske göra en enda låt gemensamt av allas?

Skapande skola

Unga Klara finns tillgängliga för er och erbjuder Skapande skola-projekt i form av ett paket som innehåller workshops för både elever och lärare. Er teaterupplevelse på Unga Klara är då en del av projektet. Skapande skola-projektet kan se ut som exemplet nedan, men utformas tillsammans med er, utifrån de förutsättningar som finns på just er skola.

För frågor om Skapande skola maila till: julian@ungaklara.se

Om pjäsen

Skamceremonin

Urpremiär 12 oktober 2018 på Unga Klara

Premiär 9 januari 2019 på Scenkonst Sörmland

Medverkande: Yarien Rodriguez, Ingela Schale Berghagen, Åsa Karlberg, Amanda Casanellas, Parwin Hoseinia, Victor Ström, Nadia Hamouchi

Dramatiker: Åsa Lindholm

Regi: Gustav Deinoff

Scenografi: Jenny Kronberg

Kostymdesigner: Myna Do, Farah Yusuf / Mahoyo

Mask och perukdesigner: Eva Rizell

Ljusdesigner: Utku Kara

Kompositör: Eric Bibb

Dramaturg: Dimen Abdulla

Regiassistent: Adam Jawad

Auskultant: Adam Antens

Grafisk formgivare: Parasto Backman / Studio Parasto Backman

Välkommen in i *Skamceremonin*!

Varför säger hon att hon inte blir mobbad?

Varför gömmer hen proven med alla rätt?

Varför säger han nej när klasskompisen äntligen frågar chans?

En blodrusande känsla, stela fötter och stammande. Men där ska vi inte stanna. Vi ska inåt och vidare. Med *Skamceremonin* sticker vi håll på skammen så att den spricker, försvinner eller blir till något annat. Tillsammans gör upp vi med skammen genom skattspeglande blues, befriande berättelser och lite action.

”Hämta ditt skäms hemifrån

Hämta din skämmighet för jag kan inte skämmas nåt mera helt själv
vi måste va flera så vi kan regera”

Produktionen är en del i samarbetet mellan Unga Klara och Scenkonst Sörmland.

Målgrupp: årskurs 4- 6

Plats: Unga Klara och Scenkonst Sörmland

Föreställningens längd: 60 minuter

Antal föreställningar: 90

Spelperiod: 12 oktober-9 december, Unga Klara och 9 januari-30 april Scenkonst Sörmland

Om Unga Klara

Unga Klara grundades 1975 av Suzanne Osten och har sedan starten varit en världsledande teater i barns och ungas tjänst, där livets svåra och komplexa frågor lyfts fram genom konsten. Unga Klara vill spela teater om det viktigaste, för de allra viktigaste. 2014 tillträdde Farnaz Arbabi och Gustav Deinoff som konstnärliga ledare för Unga Klara och sedan januari 2018 är Unga Klara Sveriges första nationalscen för barn och unga.

Med utgångspunkt i den självklara inställningen att en ung publik har rätt till samma höga konstnärliga kvalitet som en vuxen och att en bäst bejaktar livet genom att tala sanning om dess komplexitet, har Unga Klara försökt undersöka vad teater kan vara. Unga Klara har gett sig på de svåra ämnena, men också den lustfyllda formen, försökt att kombinera det tunga med det lätta, forskat, ifrågasatt och prövat på publiken. Unga Klara arbetar normkritiskt, feministiskt och antirasistiskt för mångfald, jämlikhet och människors lika värde.

